

Kurtoğlu, Mehmet (2016). *Taceddin Dergâhı'nda İstiklâl Şairi Mehmet Âkif*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.

M. Fatih Müderrisoğlu*

Çeşitli alanlardaki çalışmalarıyla tanınan Mehmet Kurtoğlu'nun, ünlü bir şairi konu alan eseri, 22x15,5 cm. boyutlarında 178 sayfadan oluşan offset baskılı bir çalışmadır. Eser, derleme ve yoruma dayalı içeriği, üslubu, hacmi, zengin kaynakçası ve ideal boyutuyla okumaya değer bir yapıttır.

Şüphesiz Kurtoğlu'nun kitabı, ölümünün 80. yılında Mehmet Akif'i tanıtan ilk eser olmadığı gibi son eser de olmayacaktır. Ancak şaire değer veren bir yazarın derlemesi kadar kendi duygu ve düşüncelerine de yer veren bir çalışmadır.

Eserde, tanınmış düşünce adamı ve şairlerin özlü sözlerine, sayfa aralarında tarihî mekânların eski ve yeni görünümüne – İstanbul'dan Fatih Camii, Ankara'dan Hacıbayram Camii, Eski Gar binası, Taceddin Dergâhı ve Camisi ile Mehmet Akif Ersoy Kültür Evi'nin fotoğraf, çizim ve planlarına- yer verildiği gibi şairin çeşitli yıllarına ait kişisel fotoğraflarına, mezarına, eşi ve çocukları ile bazı dostlarının resimlerine de yer verilmiş olması dikkat çekicidir. Bu bağlamda görsellikle çalışma zenginleştirilmiştir.

Yayın, içindekilerle birlikte altı ana başlık ile bu başlıkların altına yerleştirilen yirmi beş alt başlıktan oluşmaktadır. İçindekilerle başlayan ilk bölümde Takdim, Önsöz ile özgününde on kıt'adan meydana gelen İstiklal Marşı göze çarpmaktadır. Vakıflar Genel Müdürü Dr. Adnan Ertem'in takdim sayfasında, Akif'in ana hatlarıyla yaşam öyküsü, şairin edebi yönü ile müze evi vurgulanmıştır. Önsözde Kurtoğlu, kitabın amacını belirterek özeleştiriyi yapmakta ve yönteminden bahsetmektedir. Üçüncü alt başlık ise hepimizin ilk iki kıt'asını ezbere bildiğimiz ancak bütünü on kıt'a ve kırkbir satırdan oluşan istiklal Marşımıza yer verilmektedir.

* Yard. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Görevlisi; mfatih@hacettepe.edu.tr

Hayatı ve Şahsiyeti başlıklı ikinci ana başlıkta, yazarın ifadesiyle '*Yıkılan imparatorluğun trajedisini kişiliğinde yaşayan, yeni kurulan Cumhuriyete geçiş sürecini ruhunda hisseden Mehmed Akif'in hayatı, bu trajik ve sancılı devrin özeti gibidir*' cümlesiyle başlamakta ve Akif gibi bir büyük şairi tanımlamanın güçlüğünden söz edilmekte ve kendisine yakıştırılan sıfatlar sıralanmaktadır.

1873 İstanbul doğumlu Akif'in şeceresi baba tarafından Arnavutluk topraklarına, anne tarafından ise Buhara'ya dayanmaktadır. Şair, doğduğu mahalledeki Sultan II. Mehmed'in Selâtin camisi Fatih Camisi'ni bir şiirinde; mesleği müderris olan babasını da anılarla nostalji yaparken anlatır. Ardından Akif'in eğitim hayatından söz edilerek ilk şiir denemelerini on yedi yaşında kaleme aldığını ancak bu şiirlerini önemsemediğinden bahsedilir. Zamanla da Akif'in ruhunda Doğu ile Batı kültürlerini içselleştirildiğine vurgu yapılır. Gençlik yıllarında divan edebiyatını da yakından tanıyan ve gazellere de yer veren Akif'in süreç içinde kendi üslubunu oluşturduğundan bahsedilir.

Akif, ilk ve orta eğitiminin ardından Baytar Mektebi'nden mezun olmasının uzantısıyla tabiatla da iç içe olmuştur. Şiirlerinde realist yaklaşımla ülkeler, şehirler, sokaklar, mahalleler, anıtsal eserler, sosyal yaşam, kadın – erkek – çocuklar ve yaşlılar ağdasız bir ifadedi anlatımla ön plana çıkarılır.

1898'de evlenerek altı çocuk babası olan Akif, 1908-1913 yılları arasında İstanbul Darülfünun'da öğretim üyeliği yapmış akabinde de bir kaç yıl İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılmıştır. Bu esnada Medine, bazı Ortadoğu Ülkeleri ile Berlin'e seyahatler yapmıştır.

Akif, Nisan 1920'de Milli Mücadelenin merkezi Ankara'ya gelerek Atatürk ile tanışır ve tavsiyesiyle I.

Dönem T.B.M.M.'ne Burdur Milletvekili seçilir. Akif, Ankara'da zamanın seçkin mahallelerinden Hamamönü'nde yer alan Taceddin Dergahı'nın konutunda ağırlanır. Bu esnada Türk Milleti adına tarihe mal olacak şiirini milli duygularla hiç bir menfaat gözetmeksizin kaldığı evde iki gün gibi oldukça kısa zamanda beynindeki dizeleri yazıya dökerek yazar. Bir süre sonra İstiklal Marşı adıyla tanınacak şiir Kastamonu Nasrullah Camisi'nde halka, Meclis kürsüsünden ise mebuslara ve katılımcılara okunur. Şiir 12 Mart 1921'de resmen kabul edilerek çeşitli yerlerde yayımlanır. Bir bakıma bu şiiri ile Akif şairliğinin zirvesindedir. Bu bağlamda şair, '*Allah bu millete bir daha böyle bir marş yazdırmazın*' temennisiyle duygu yoğunluğu yaşamış İstiklal Marşı ile hem millete hem de kendi kendine seslenmiştir. Aslında İstiklal Marşı vatanın, milletin sesidir. Dolayısıyla dünden bugüne, bugünden yarına kalacak tek sestir Akif için.

1923 – 1925 arasında Mısır'a gidip gelen bu esnada büyük maddi sıkıntılar da yaşayan Akif'in seyahatleri bir çeşit sürgün sayılır. 1936'da son Mısır gezisinde siroz hastası olarak İstanbul'a dönen Akif, Beyoğlu Mısırlı apartmanına yerleşirse de kısa bir süre sonra yaşama veda eder.

Yazar Kurtoğlu'na göre Akif'in şahsiyetine gelince; kişiliğinde hayatı ve sanatı bütünlük gösterir. En tanınmış eseri kabul edilen eseri safahat onun ve Osmanlının son, Cumhuriyetin ilk yıllarının ise aynası sayılır. Yalnızlığını ruhunda yaşayan şairin tutkuları olmadığından zaafı da yok denecek kadar az olduğu belirtilir: *Büyük şiirler büyük aşkların eseridir. Akif'in en büyük aşkı istikbâldir; bu yüzden hayatının aşkından ölümsüz bir marş yaratmıştır. Bu marş bizim milli mutabakat, büyük şair Akif'in istikbâl, vatan ve millet sevdasının yazılı metnidir.* Aydınların yalnızlığı, muhalifliği Akif içinde geçerli olmuş, ideal olanın peşinden gittiği için de hem Osmanlının saltanatına hem de Cumhuriyete muhalif olmuştur. Kendisi için kalabalık içinde yalnız adam tanımı yapılmıştır.

Sanatı ve Düşüncesi adlı üçüncü bölümde Akif'in şiirlerinin kendine özgü olduğu ve kendi şiir dilini oluşturduğu bilinir. Şairliğe genç yaşta başlayan Akif, *Sanat Cemiyet İçindir* anlayışı ile yola çıkmıştır. Kendi deyişleriyle şiirlerini yazmadan önce çok düşündüğünü, kafa yordüğünü, ter döktüğünü, dört

duvar arasında şiirlerini yazdığını bildiğimiz Akif, Türkçeye hakim yazı diliyle, edebi değeri yüksek şiirler yazmış ve kendi toplumunu da acımasızca eleştirmiştir.

Düşünce dünyasını irdelersek düşünce adamıdır diyebiliriz. Hem medrese hem de üniversite eğitimi almasının sonucu olsa gerek düşündüğü gibi yaşayan, yaşadığı gibi düşünen kişiliğe sahipti. Akif'in dünya görüşünde İslamiyet ve millet kavramı birlikte yürümelidir.

Mehmet Akif Ersoy Kültür Evi'nin konu edinildiği altıncı bölümde Taceddin adıyla tanınan, ilk evresi 17. yüzyıla uzanan cami, türbe, dergâh ve misafirhaneden oluşan yapı topluluğundan bahsedilir. Bugünkü halini 1901 Sultan II. Abdülhamid dönemi onarımıyla alan yapı topluluğu, 2008'de son ve kapsamlı restorasyonla yeniden işlevlendirilir. Kültür Evi/Müze Evi olarak tanınan yapı bir zamanlar Kasrı Ebniye adıyla dergâhın misafirhanesi iken Akif'in Ankara günlerine ev sahipliği yapmıştır. Zemin üzerinde tek katlı bahçeli evin alt katı servis mekânlarına üst kat ise yaşam alanlarına ayrılmıştır. Müzeye dönüşüm sırasında balmumu heykel ve dönem eşyalarıyla düzenleme yapılmış bahçesi de ayrıca değerlendirilmiştir. Şair evde kaldığı süreçte yakın dostlarıyla sofrasını paylaşmış, musiki ve sohbet toplantılarına ev sahipliği yaparak konuyla adeta bütünleşmiştir. Günümüzde müze ev yakınındaki Taceddin Camii, türbe ve haziresiyle Hamamönü semtine hareket getirdiği gibi yılların unutulmuşluğunun acısını çıkarır şekilde yoğun ziyaretçi akınıyla şenlenmektedir.

Beşinci bölüm, onca şiire kalem tutan Akif'in on iki şiiri konu edinir. Fatih Camii, Kocakarı ile Ömer, Bülbül, Çanakkale Şehitlerine, Hakkın Sesleri, Süleymaniye Kürsüsünden, Asım, Şark, Gece, Escde, Uyan!, Cenk Şarkısı, Ordunun Duası adını taşıyan on şiirin her biri farklı tema, farklı boyut ve farklı ruh haliyle yazılmış özgün eserlerdir.

Mehmet Akif Ersoy Kronoloji başlıklı ana bölümde, şairin doğumundan ölümüne kadarki süreçte önemli gün ve olaylar kronolojik olarak sıralanmıştır.

Kaynakça da yetmiş yedi esere yer verilmiştir. Kimi yabancı kökenli araştırmacı olmak üzere, çok sayıda yazar, düşünce ve bilim adamı ile arşiv malzemesinde yararlanarak çalışma oluşturulmuştur.

Kurtoğlu, kaynakçasındaki çoğu eseri ya doğrudan alıntı yaparak ya da dipnot yoluyla kullanarak çalışmasının bilimselliğini artırmaktadır. Kitabın son sayfası ise yazarın özgeçmişine ayrılmıştır.

Sonsöz olarak Kurtoğlu, çalışmasında ölümünün 80. Yılında Akif'i rahat okunabilirlik sadelikte ve hacimde yayın hazırlayarak okuyucuya sunmaktadır.